

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 7(184): 28-32

УДК 351

JEL Classification: A11, B41, D0, D5

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/184-7/4>

А. Степанова, канд. екон. наук, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ІНВЕСТИВАННЯ В СВІТОВУ ЕНЕРГЕТИКУ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Висвітлено питання інвестування енергетики в розрізі регіонів світу, яке дозволило здійснити аналіз по різних видах виробництва енергії, зосередити увагу на енергозбереженні та відновлювальних джерелах енергії. Доведено значущість інвестування сектору енергетики для всього цивілізованого світу та визначено пріоритети даного процесу. Зазначено, що інвестування в енергетичний сектор формується на основі державної політики, що дозволяє визначити можливі шляхи розв'язання енергетичної залежності України з врахуванням наявного світового досвіду.

Ключові слова: інвестування світової енергетики, енергоефективність, інвестиції в енергопостачання, географічна диверсифікація, енергетичний інвестиційний клімат, енергозбереження.

Вступ. Розвиток світової економіки здійснюється за рахунок різноманітних факторів. Використання різних видів енергетики, підвищення попиту на енергоносії за рахунок зростання споживання стимулює появу нових форм енергії, удосконалення технологій у використанні енергетичних ресурсів, що, в свою чергу, впливає на зміни світового енергетичного балансу, пошук альтернативних джерел енергії та диверсифікацію вже існуючих [5]. Тому все актуальнішими постають питання сукупного інвестування світової енергетики та вплив цих світових процесів на вітчизняні енергоринок та економіку.

Мета статті – охарактеризувати головні напрями світових інвестицій в сфері енергетики.

Предмет дослідження: процес інвестування енергетичного сектору.

Об'єкт дослідження: світовий енергетичний сектор.

Огляд літератури. Дослідженням світового енергетичного ринку та процесами інвестування даного сектору займаються провідні міжнародні організації та енергетичні компанії [6-11]. Щодо вітчизняних вчених-економістів, то над питаннями інвестування в сфері світової та вітчизняної енергетики працюють З. Варналій, В. Геєць, Т. Затонацька, М. Згуровський [2].

Методологія досліджень. При проведенні дослідження було застосовано методи аналізу та синтезу (для висвітлення основних суперечностей в енергетичному секторі), причинно-наслідкового зв'язку (для виявлення передумов, що склалися в енергетичній сфері), системного, історичного та логічного аналізів (для виявлення особливостей еволюційного розвитку відповідної галузі економіки), метод аналогій (для побудови перспективних, для українських умов, напрямів постачання та використання джерел енергії), графічний метод (для наочного відображення реального стану енергетичної сфери), різні прийоми статистичного аналізу. Інформаційною базою роботи є: законодавчі та нормативні акти, які регламентують діяльність профільних установ енергетичного сектору в Україні, періодичні та монографічні видання – вітчизняні та зарубіжні, дані статистичних щорічників.

Основні результати. Проводячи дослідження щодо обсягів світових інвестицій в енергетичну галузь, з'ясувалося, що до 2035 р. необхідно буде інвестувати близько 40 трлн. \$ [4]. Одночасно інвестування в енергоефективність прогнозується на рівні 8 трлн. \$ [4]. Більше половини інвестицій необхідно тільки на підтримку виробництва на, вже діючих рівнях, а саме: на відшкодування видобутку з родовищ, що є розробленими, на заміну старих електростанцій і обладнання, де закінчився строк служби. З географічної точки зору, майже дві

третини вкладень щодо постачання енергоресурсів припадає на країни з ринковою економікою. Однак, такі фактори, як старіння інфраструктури та поточна кліматична ситуація в країнах, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку, можуть стати причиною підвищення рівня інвестування даної сфери.

Для забезпечення впродовж 2011-2013 рр. споживачів всієї земної кулі енергією, було інвестовано понад 1,6 трлн. \$ щорічно. А з 2000 р. обсяги інвестицій зросли, в реальному вираженні, більше ніж у два рази [8]. Ще 130 млрд. \$ було вкладено в підвищення енергоефективності. Одночасно, варто відмітити, зростання ролі відновлюваних джерел енергії. Так, інвестиції в відновлювані джерела енергії збільшилися з 60 млрд. \$ у 2000 р. до близько 300 млрд. \$ у 2011 р., однак, вже у 2012 р. відбулося скорочення – до 250 млрд. \$.

Велика частина вкладень (70%) сьогодні пов'язана з видобутком і транспортуванням викопних видів палива, нафтопереробкою і спорудженням електростанцій з використанням таких видів палива [9]. До 2030 р. інвестиції, щорічно необхідні для задоволення світових енергетичних потреб, збільшаться до 2 трлн. \$, водночас щорічні витрати на енергоефективність збільшаться до 550 млрд. \$ (табл. 1). За основним сценарієм Міжнародного енергетичного агентства – Нової Політики – сукупні інвестиції в постачання енергоресурсів за період 2014-2040 рр. складуть понад 48 трлн. \$, з яких близько 40 трлн. \$ припадає безпосередньо на постачання енергоносіїв, а решта – на енергоефективність (рис. 1). Основні напрямки інвестування складуть 23 трлн. \$ в видобуток викопних видів палива, транспортування і нафтопереробку. Близько 10 трлн. \$ буде інвестовано в електрогенерацію, з яких: у відновлювані джерела енергії (6 трлн. \$); ядерну енергетику (1 трлн. \$); 3 трлн. \$ в передачу та розподіл електроенергії.

Майже 2/3 цих вкладень припадає на країни з економікою, яка формується – Китай та інші країни Азії, Африки та Південної Америки. Менше половини з 40 трлн. \$ інвестицій буде спрямовано на задоволення зростаючого попиту на енергоресурси. Значна сума інвестицій необхідна для того, щоб компенсувати спад видобутку з існуючих родовищ нафти і газу (80% витрат на нафтогаз), та для того, щоб провести заміну електростанцій та інших активів, де термін рентабельної експлуатації закінчується (60% витрат на вироблення електрики в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку, а в країнах з економікою, що розвивається, є набагато меншими). З 8 трлн. \$ інвестицій в енергоефективність до 2035 р. 90% буде витрачено на транспортну і будівельну галузі.

Таблиця 1. Динаміка світових щорічних середніх інвестицій (сценарій Нової Політики), \$ млрд. 2012 р.

	2007–2013 рр.	2014–2020 рр.	2021–2030 рр.	2031–2035 рр.	2014–2035 рр.
Нафта	512	637	610	621	621
Газ	309	357	401	453	399
Вугілля	74	54	41	50	47
Електроенергетика	616	713	729	818	744
- Електростанції (на всіх видах палива)	375	407	424	493	434
- Передача та перерозподіл електроенергії	241	306	305	325	310
Біопаливо	11	11	13	22	15
Сукупні поставки енергоносіїв	1 521	1 772	1 794	1 963	1 826
Енергоефективність	130	212	385	533	364

Джерело: [6].

Близько 2/3 всієї суми інвестованих ресурсів припадає на країни ЄС, Північну Америку та Китай. В інших країнах, що розвиваються відсутність цілеспрямованої політики і доступу до фінансування, а також існуюче субсидування викопного палива створюють серйозні перепони для інвестицій в енергоефективність. Рішення про здійснення інвестування капіталу в енергетичний сектор все частіше формується на основі державної політики, а не ринкової кон'юнктури. У багатьох країнах уряди безпосередньо впливають на інвестиції в сектор енергетики. Наприклад, держави зберігають право власності на більш ніж 70% світових запасів нафти і газу та

контролюють майже половину світових генеруючих потужностей через державні компанії. Деякі уряди, зокрема, в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку, відступили від прямого впливу на ринки, коли відкрили їх для конкуренції, але деякі з них згодом зробили крок назад з метою розгортання низьковуглецевих джерел енергії. Що стосується нафтового сектора, залежність від країн з більш жорсткими, з точки зору доступу, умовами буде рости, тому що видобуток нафти в Північній Америці, сягнувши пікових значень, з середини 2020-х років почне знижуватися.

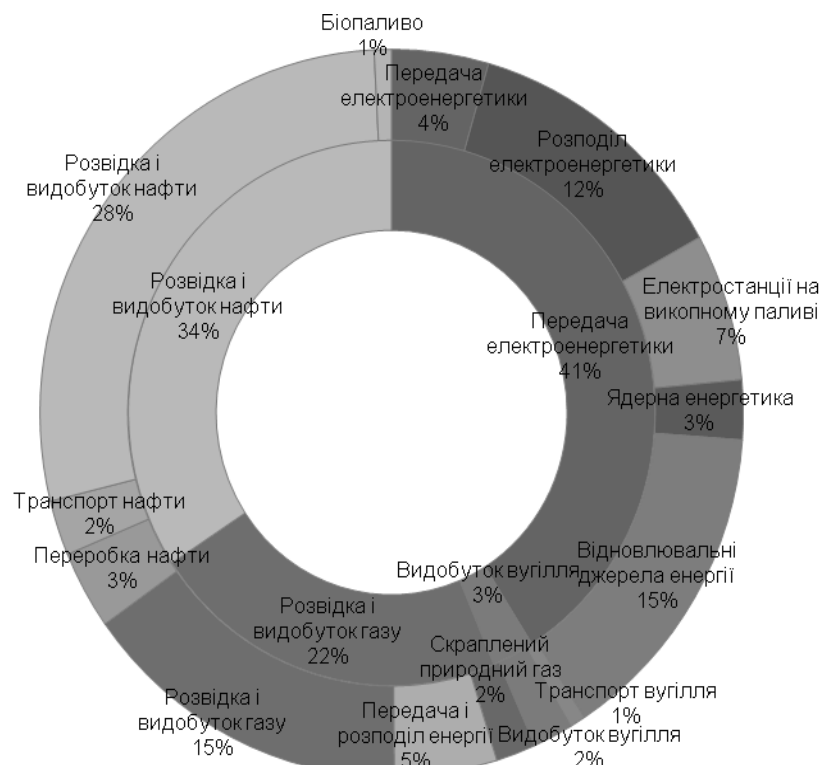

Рис. 1. Інвестиції в поставки енергоресурсів по типу в сценарії Нової Політики

Джерело: [4].

У секторі електроенергетики адміністративні сигнали або регульовані норми прибутку стали, по суті, найважливішими драйверами для інвестицій: частка інвестицій в конкурентні області ринків електроенергії впала з однієї третини від світового обсягу 10 років тому до 10% сьогодні. При поточному стану ринку з 16 трлн. \$ вкладень, необхідних в сектор електроенергетики до 2035 р., інвестиції в конкурентні області ринків електроенергії складуть менше 1 трлн. \$. Європі потрібно інве-

стувати понад 2 трлн. \$ в енергетичний сектор до 2035 р. і, поряд з експансією низьковуглецевої генерації, до 2025 р. до існуючих потужностей додати 100 ГВт. Незважаючи на громадську і політичну стурбованість з приводу високих цін для кінцевих користувачів, оптова ціна на електроенергію нині є дуже низькою, нижче більш ніж на 20%, щоб стимулювати інвестиції в ТЕЦ. Якщо така ситуація збережеться, надійність європейського енергопостачання буде поставлена під загрозу.

Частково проблему можна вирішити більш високими доходами теплових генераторів, але це потенційно означає більш високі ціни для споживачів.

Витрати на розвідку і видобуток нафти і газу до 2035 р. виростуть на чверть, до понад 850 млрд. \$ на рік, причому більшою мірою в газовій галузі. Північна Америка залишиться регіоном з найбільшою інвестиційною ємкістю в нафтогазодобувну галузь до 2035 р. Що стосується зростаючого попиту на нафту, задовольнити його будуть здатні тільки основні ресурсні країни Близького Сходу.

Перспективи своєчасного збільшення інвестицій в регіональний нафтовидобуток є невизначеними: існують політичні, фінансові, логістичні та пов'язані з безпекою бар'єри, які можуть стримувати виробництво. Якщо не провести вчасно інвестування, то може настати дефіцит поставок, ринки нафти стануть більш волатильними, а ціни на нафту до 2035 р. будуть на 15 \$/бар вищими, ніж у 2025 р.

Таблиця 2. Сукупні інвестиції в поставки енергії і енергоефективність в сценарії Нової Політики (в \$ млрд 2012 року), 2014-2035

	Нафта	Газ	Вугілля	Електроенергія	Біопаливо	Загальні поставки	Енерго-ефективність
ОЕСР	4 645	3 296	250	6 157	146	14 494	4 630
Північна, Центральна та Південна Америка	3 813	2 019	116	2 567	101	8 616	1 598
- США	2 260	1 500	102	2 052	98	6 012	1 331
Європа	666	815	22	2 434	42	3 978	2 303
Азія і Океанія	167	463	111	1 157	3	1 901	729
- Японія	32	43	3	664	0	741	445
поза ОЕСР	8 735	5 381	715	10 212	171	25 215	3 140
Східна Європа / Євразія	1 510	1 617	76	1 122	3	4 329	373
- Росія	849	1 016	49	614	0	2 528	212
Азія	1 724	1 613	556	6 714	63	10 670	2 066
- Китай	1 072	657	404	3 587	26	5 745	1 566
- Індія	277	203	94	1 615	13	2 203	245
- Південно-Східна Азія	331	529	46	980	23	1 909	192
Ближній Схід	1 956	699	1	573	0	3 229	169
Африка	1 395	915	46	882	0	3 238	217
Латинська Америка	2 150	537	36	921	105	3 749	315
- Бразилія	1 393	157	2	565	88	2 206	183
Міжрегіональний транспорт	290	93	69	н.д.	2	455	232
Світ	13 671	8 771	1 034	16 370	320	40 165	8 002
- ЄС	394	531	19	2 227	44	3 214	2 170

Джерело: [4].

Вкладення, необхідні для постачання нафти і газу Китаю та Індії за період до 2035 роки, оцінюються більш ніж в 2 трлн. \$. Більш ніж 700 млрд. \$ інвестицій в скраплений природний газ за період до 2035 р. прискорять інтеграцію регіональних ринків газу, при цьому його експорт з США буде відігравати помітну роль у зближенні цін на газ. Проте, не варто очікувати, що сплеск поставок скрапленого природного газу повністю перекроїть потреби газового ринку, так як їх обсяги можуть бути обмежені в зв'язку з високими капітальними витратами на інфраструктуру скрапленого природного газу. Його транспортування, як правило, становить не менше половини вартості газу, який транспортується на великі відстані. Європі, з короткостроковий перспективі для розширення закупівель скрапленого природного газу доведеться конкурувати за ціною з азіатськими споживачами.

За оцінками Міжнародного енергетичного агентства, для того щоб просто підтримувати поставки енергоносіїв на поточних рівнях, необхідно 24 трлн. \$ інвестицій до 2035 р. Інвестиції в нафтогазовий сектор складуть 13,7 млрд. \$, причому в нафту більше, ніж в газ. У сектор розвідки і видобутку піде більше 80% цих вкладень, а саме, на компенсацію зниження видобутку з існуючих родовищ. Частка нафти в загальних інвестиціях в енергопостачання скоротиться з 76% в період до 2020 р. до 32% в період після 2030 р. Частка інвестицій в ланцюжок поставок газу виросте з 20% до 23% за аналогічний період з урахуванням зростання його споживання.

У сумарному вираженні 63% інвестицій в енергопостачання, 25,2 трлн. \$, необхідно буде інвестувати в країни поза Організацією економічного співробітництва та розвитку і близько 14,5 трлн. \$ у країни Органі-

зації економічного співробітництва та розвитку. Найбільшими країнами за фінансовими вкладеннями ресурсів є США і Китай, на кожну з яких припадає по 15% від загальносвітових інвестицій. Сукупні інвестиції в постачання енергії в Латинській Америці, Африці, ЄС і країнах Близького Сходу приблизно одного порядку (між 3,2 трлн. \$ і 3,7 трлн. \$), але в ЄС витрати на енергоефективність набагато вищі.

Обсяги щорічних капіталовкладень в нафту, газ і вугілля з 2000 р. більш ніж подвоїлися в реальному вираженні і перевищили 950 млрд. \$ в 2013 р. Епіцентром підвищення рівня інвестицій є Північна Америка. До 2035 р. в копалини палива необхідно вкласти 23,5 трлн. \$, з них 13,7 трлн. \$ у нафтовий сектор, 8,8 трлн. \$ у природний газ і 1 трлн. \$ у вугілля.

Щорічні світові інвестиції в розвідку і видобуток нафти і газу до 2030 р. виростуть в середньому до 850 млрд. \$ з приблизно 700 млрд. \$ в 2013 р. На газ припаде велика частина росту. Більш ніж 80% від сукупних вкладень в розвідку і видобуток нафти і газу (всього 17,5 трлн. \$) потрібно направити на компенсацію спаду видобутку на існуючих родовищах. Ще 5 трлн. \$ необхідно інвестувати в транспортування нафти і газу та нафтопереробку. Хоча загальні витрати на нафтові проекти в секторі апстрім залишаються досить постійними, при середній сумі більше 500 млрд. \$/рік, в найближчі десятиліття в цих інвестиціях відбудуться суттєві зрушення. Обсяги середньорічних інвестицій будуть мати спадну тенденцію в Північній Америці, в значній мірі в США, де з середини 2020 – х рр. інвестиції, а за ними і видобуток, почнуть скорочуватися. Рівень інвестицій також знизиться в Китаї, але значно підвищиться

в трьох регіонах: на Близькому Сході, в Бразилії і Каспійському регіоні. З 11,3 трлн. \$ сукупних вкладень, необхідних в нафтовий сектор апстрім в період до 2035 р., 2,9 трлн. \$ (26%) необхідно інвестувати в країни ОПЕК; цього буде достатньо, щоб до 2035 р. частка країн ОПЕК у світовому нафтовидобутку склала 46%. Витрати на сектор апстрім в газовій галузі виростуть із середнього значення 230 млрд. \$ в період до 2020 р. до більш ніж 330 млрд. \$ до 2030-х рр. Третина зростання відбудеться в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку, в основному в США, Канаді та Австралії. Великий приріст вкладень в майбутніх десятиліттях необхідний в експлуатацію родовищ природного газу в Росії, що супроводжується великими витратами на нові газопроводи і заводи скрапленого природного газу. Така ж ситуація і з Каспійським регіоном. Інвестиції в розвідку і видобуток також різко зростають в Китаї, який докладає зусиль по розробці нетрадиційних газових ресурсів, і частково в Африці, зокрема, у Східній, де розробляють шельфові родовища газу. Четвертина сукупних інвестицій в розвідку і видобуток нафти і газу піде на розробку нетрадиційних запасів. Більше всього вкладень припадає на Північну Америку, близько $\frac{3}{4}$ загальних інвестицій в нетрадиційну нафту (включаючи нафтові піски в Канаді і важковидобувну нафту в США). Видобуток нетрадиційної нафти буде розвиватися і в інших регіонах і країнах – в Росії, Китаї та Аргентині за частковим винятком Венесуели (де на підтримку традиційного видобутку буде спрямована надважка нафта). Частка інвестицій, що припадає на Північну Америку в нетрадиційний газ є нижчою – близько 60%. Це свідчить про те, що видобуток сланцевого газу (особливо в Китаї, а також і в Аргентині, Індії) і метану вугільних пластів (в Австралії, Китаї та Індії) набирає обертів. Однак, за винятком Австралії, де видобуток метану вугільних пластів набирає обертів. Проте, щоб цим країнам вийти на комерційний видобуток, необхідно чимало часу. Поступове виснаження найбільш доступних запасів змушує компанії переходити до розробки більш складних родовищ. А це підвищує витрати на розвідки і видобуток, а також ціни на нафту, які до 2035 р. можуть зрости до 128 \$/барр. Найвпливовішими, по задоволенню зростаючого попиту на нафту до кінця розглянутого періоду, будуть країни Близького Сходу, так як поставки з країн поза ОПЕК, незважаючи на поточне зростання, до 2020-х р. почнуть скорочуватися. Втім, існує ризик, що країни Близького Сходу не зможуть вчасно зробити інвестиції в зв'язку з невизначеним інвестиційним кліматом в деяких країнах і тим, що часто в пріоритеті зовсім інші витрати. Як наслідок, ринки нафти можуть стати більш волатильними, з перевищенням попиту над пропозицією, а середня ціна на нафту буде на 15 \$ / бар вище в 2025 р.

Висновки. Тому, основна відповідальність лягає на уряди країни, які виважено та чітко мають прийняти та імплементувати власні енергетичні стратегії, які б враховували сучасні виклики та були б максимально адаптованими до короткострокових змін в сфері енергетики. Саме кроки в напрямку оптимізації енергоринку, диверсифікації джерел енергії, підвищенні енергоефективності та енергозбереження, мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище мають бути вирішальними для забезпечення сталого розвитку економік світу.

Щодо України, то, варто зазначити, що забезпечення існуючих та зростаючих потреб в паливно – енергетич-

них ресурсах необхідно здійснювати за наступних умов: одночасного зниження енергоемності ВВП та збільшення рівня енергозабезпеченості країни; збільшення власного видобутку вугілля, нафти, газу та урану; виробництва електроенергії на власному ядерному паливі на атомних електростанціях; реалізації програм енергозбереження в галузях економіки і в соціальній сфері; збільшення використання нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії; зменшення рівня енергетичної залежності країни від зовнішніх поставок палива та збільшення обсягів споживання власних енергетичних продуктів.

Отже, наша країна вже стала на шлях перегляду базових показників розвитку енергетики України для прив'язки їх до умов інвестування, що є актуальними на даний момент часу та будуть складатися в майбутньому. А головними напрямками подальшого успішного розвитку України повинні стати: структурна перебудова енергетичної галузі з приваляючим розвитком високотехнологічних підгалузей; значне зростання енергоефективності для всіх ланцюгів енергетичного перетворення (видобуток, транспортування, переробка та споживання); суттєві зміни у інвестиційній політиці та політиці ціноутворення, підвищення значимості заохочення до ефективного споживання енергії.

Дискусія. Подальші дослідження мають полягати в застосуванні методичного інструментарію для визначення впливу світових тенденцій на вітчизняний сектор енергетики та можливі шляхи диверсифікації енергетичної залежності країни.

Список використаних джерел

1. BP: прогноз развития энергетики до 2030 г.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bp.com/content/dam/bp-country/ru_ru/folder/2030_Booklet_rus.pdf
2. Економічна безпека [Текст] : навч. посіб. ; за ред. З. С. Варналя. – К. : Знання, 2009. – 647 с.
3. Енергетична стратегія України до 2030 року. Офіційний сайт "Законодавство України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc>
4. МЭА: мировые инвестиции в энергетику: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ngv.ru/upload/medialibrary/a62/a6256a36e2bc2fa90f0f345b94791c88.pdf>
5. Степанова А.А. Диверсифікація енергетичної залежності України / А.А. Степанова // Вісник КНУ. Серія економіка № 172/2015 – С.69-74. <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/172-7/10>
6. World Energy Outlook 2015 – основные положения [Электронный ресурс] // OECD/IEA, 2015, режим доступа: <http://www.iea.org>
7. Energy infrastructure. Priorities for 2020 and beyond – A blueprint for an integrated European energy network / European Commission. – Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. – 41 p.
8. Energy Vision 2013 Energy transitions: Past and Future [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – Geneva, 2013. – 47 p. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_EN_EnergyVision_Report_2013.pdf
9. Natural gas demand and supply. Long term outlook to 2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurogas.org/uploaded/Eurogas%20long%20term%20outlook%20to%202030%20-%20final.pdf>
10. Strategic transport infrastructure needs to 2030. Main findings / OECD Futures Project on Transcontinental Infrastructure Needs to 2030/50 / OECD. – Paris, 20 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.oecd.org/futures/infrastructureto2030/49094448.pdf_2050_signed.pdf
11. The Global Energy Architecture Performance Index Report 2014 [Електронний ресурс] / The World Economic Forum – Geneva, December 2013. – 100 pp. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_EN_NEA_Report_2014.pdf
12. World Energy Investment Outlook: Special Report [Електронний ресурс] / International Energy Agency. – Paris, 2014. – 185 pp. – Режим доступу: <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/WEIO2014.pdf>

Надійшла до редколегії 11.05.16

Date of editorial approval 16.05.16

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

А. Степанова, канд. экон. наук, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ИНВЕСТИРОВАНИЕ В МИРОВУЮ ЭНЕРГЕТИКУ: ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ

Освещены вопросы инвестирования энергетики в разрезе регионов мира, которое позволило провести анализ по различным видам производства энергии, сосредоточить внимание на энергосбережении и возобновляемых источниках энергии. Доказано значимость инвестирования сектора энергетики для всего цивилизованного мира и определены приоритеты данного процесса. Указано, что инвестирование в энергетический сектор формируется на основе государственной политики, позволяющей определить возможные пути решения энергетической зависимости Украины с учетом имеющегося мирового опыта.

Ключевые слова: инвестирование мировой энергетики, энергоэффективности, инвестиции в энергоснабжение, географическая диверсификация, энергетический инвестиционный климат, энергосбережения.

A. Stepanova, PhD in Economics, Assistant

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INVESTING IN THE GLOBAL ENERGY: KEY TRENDS

The questions of energy investments in the regions of the world, which allowed to carry out analysis of various types of energy production, focus on energy saving and renewable energy sources. Proved the importance of investing energy sector for the entire civilized world and defined the priorities of the process. Indicated that investment in the energy sector is based on public policy, to determine possible solutions to the energy dependence of Ukraine, taking into account the international experience.

Keywords: global energy investment, energy efficiency, investment in energy supply, geographical diversification, energy investment climate, energy.

References (in Latin): Translation / Transliteration/ Transcription

1. BP: *prohnoz rozvytyia enerhetyky do 2030 h.* [BP: energy development forecast up to 2030], [Online], available at: http://www.bp.com/content/dam/bp-country/ru_ru/folder/2030_Booklet_rus.pdf
2. Varnalii Z. S. (2009) *Ekonomichna bezpeka* [Economic Security], Kyiv, Ukraine, 647 p.
3. Kabinet Ministriv Ukrainy (2014), "Economic Strategy of Ukraine till 2030", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc> (Accessed 24 July 2013).
4. МЭА: *мировые инвестиции в энергетику* [IEA: global investment in energy], available at: <http://www.ngv.ru/upload/medialibrary/a62/a6256a36e2bc2fa90f0f345b94791c88.pdf> (Accessed 30 July 2014).
5. Stepanova A. (2015), *Dyversyfikatsiia enerhetychnoi zalezhnosti Ukrainy* [Diversification Energy Dependence Ukraine] *Visnyk KNU. Seriia ekonomika*, vol. 172/2015, pp. 69-74. <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/172-7/10>
6. World Energy Outlook 2015 [Online] //OECD/IEA, 2014, available at: <http://www.iea.org> (Accessed 10 November 2015)
7. Energy infrastructure. Priorities for 2020 and beyond – A blueprint for an integrated European energy network / European Commission. – Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. – 41 pp. (Accessed 15 January 2011)
8. Energy Vision 2013 Energy transitions: Past and Future [Online] / World Economic Forum. – Geneva, 2013. – 47 pp. – Rezhy'm dostupu: http://www3.weforum.org/docs/WEF_EN_EnergyVision_Report_2013.pdf. (Accessed 1 January 2013)
9. Natural gas demand and supply. Long term outlook to 2030 [Online], available at: <http://www.eurogas.org/uploaded/Eurogas%20long%20term%20outlook%20to%202030%20-%20final.pdf>. (Accessed 20 September 2014)
10. Strategic transport infrastructure needs to 2030. Main findings / OECD Futures Project on Transcontinental Infrastructure Needs to 2030/50 / OECD. – Paris, 20 pp. [Online], available at: http://www.oecd.org/futures/infrastructure/eto2030/49094448.pdf_2050_signed.pdf. (Accessed March 2012)
11. The Global Energy Architecture Performance Index Report 2015 [Online] / The World Economic Forum – Geneva, December 2013. – 100 pp. – available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_EN_NEA_Report_2015.pdf. (Accessed 13 April 2016)
12. World Energy Investment Outlook: Special Report [Online] / International Energy Agency. – Paris, 2014. – 185 pp. – available at: <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/WEIO2014.Pdf> (Accessed 19 May 2014)

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 7(184): 32-39

УДК 331.1

JEL Classification: M 12

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/184-7/5>

А. Чорний, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНЦІЙ

У статті досліджено проблеми моделювання корпоративних компетенцій на вітчизняних підприємствах. З'ясовано відмінності використання окремих методів моделювання компетенцій та підкреслено значущість методів аналізу робіт у процесі формування корпоративних компетенцій. Відповідно до розробленої моделі формування корпоративних компетенцій визначені організаційні заходи задля усунення ефекту несприйняття моделі компетенцій працівниками підприємств.

Ключові слова: компетенція; корпоративна модель компетенцій; поведінкове інтерв'ю; розвиток персоналу.

Вступ. Однією з головних сучасних тенденцій в управлінні персоналом вітчизняних підприємств є зміщення акценту від підбору менеджерів на ринку праці до розвитку та просування власних високопотенційних виконавців. З одного боку, висування на керівну посаду успішних працівників без відповідного досвіду управлінської діяльності пов'язано з високими ризиками. Згідно з результатами дослідження компанії СЕВ, лише один із семи фахівців великих світових компаній має потенціал високої результативності після підвищення на керівну посаду [1, с. 3]. З іншого боку, при зовнішньому відборі менеджери з наявним успішним досвідом роботи оцінюються значною мірою за знаннями, навичками та соціальним статусом, який вони отримали на попередніх місцях роботи. Проте на прийняття управлінських рішень впливають установки та цінності, яким слі-

дує окремий менеджер і кожна компанія загалом. Відтак кваліфікований і досвідчений зовнішній кандидат із більшою ймовірністю може не відповідати корпоративним цінностям і нормам, ніж успішний внутрішній виконавець без управлінського досвіду. Результати багаторічних наукових досліджень у різних галузях свідчать, що знання та навички розвинути набагато легше, ніж змінити цінності людини та її установки [2]. Варто також відмітити, що у довгостроковій перспективі лідерство на конкурентних ринках утримують тільки ті компанії, які дотримуються чітко визначеного корпоративного бачення [3]. Це зосереджує увагу фахівців на проблемі спадкоємності у сфері менеджменту, а також проблемі корпоративної пам'яті. Зокрема серед головних індикаторів ефективності роботи служб з управління персоналом у вітчизняних компаніях нині застосовують показ-